

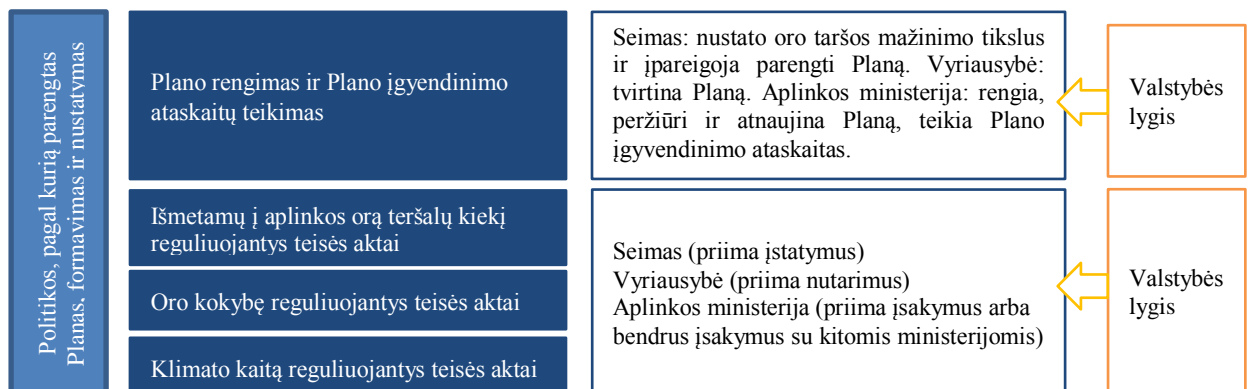
PAREIGOS, NUSTATYTOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOMS IR ĮSTAIGOMS, ŪKIO SUBJEKTAMS IR JOMS SUTEIKTA ATSAKOMYBĖ ORO TARŠOS MAŽINIMO IR ORO KOKYBĖS VALDYMO SRITYJE, RENGiant IR ĮGYVENDINANT NACIONALINĮ ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANĄ

**I SKYRIUS
NACIONALINIO ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANO RENGIMAS**

1. Lietuvos Respublikos Aplinkos oro apsaugos įstatyme nustatytu teisiniu pagrindu Lietuvos Respublikos Seimas Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje, patvirtintoje Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. XII-1626 „Dėl Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (toliau – NAAS), nustato oro taršos mažinimo tikslus; tikslams įgyvendinti parengiamas Nacionalinis oro taršos mažinimo planas (toliau – Planas), kurį tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

2. Reikalavimai Plano rengimui ir jo turiniui, priėmimui ir įgyvendinimui nustatyti Išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio mažinimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugsėjo 25 d. įsakymu Nr. 468 „Dėl Išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio mažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, ir Europos Komisijos parengtose Pirminių nacionalinių oro taršos valdymo programų pagal Direktyvą 2016/2284/ES parengimo ir įgyvendinimo gairėse.

3. Plano projektą, kuriame nurodyti Lietuvai nustatyti oro taršos mažinimo tikslai, priemonės šiems tikslams pasiekti, tikslų vertinimo kriterijai, atsakingos už įgyvendinimą institucijos ir reikalingi asignavimai, rengia Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija. Aplinkos ministerija parengtą Plano projektą, teisės aktų nustatyta tvarka suderintą su kitomis institucijomis, teikia tvirtinti Vyriausybei. Vyriausybės patvirtintą Planą ne rečiau kaip kas ketveri metai peržiūri ir atnaujina Aplinkos ministerija. Atnaujintą Planą tvirtina Vyriausybė. Europos Komisijai jos nustatyta forma Planą ir vėlesnius atnaujintus Planus teikia Aplinkos ministerija. Plano įgyvendinimo ataskaitas rengia, jas Vyriausybei ir visuomenei teikia Aplinkos ministerija (žr. 1 pav.).

1 paveikslas. Pareigos ir atsakomybės, nustatytos institucijoms rengiant bei priimant teisės aktus, susijusius su Plano rengimu bei įgyvendinimu.

4. Lietuvos Respublikos aplinkos ministras (arba kartu su kitais ministrais) pagal jam priskirtą kompetenciją priima įsakymus, reglamentuojančius planuojamos ir vykdomos ūkinės veiklos poveikio aplinkai (orui) vertinimą, oro taršos iš stacionarių šaltinių valdymą, į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų apskaitą ir stebėseną, ūkio subjektų į aplinkos orą išmetamų teršalų poveikio aplinkai vertinimą, leidimų išdavimą, pakeitimą ir galiojimo panaikinimą, tam tikrų įrenginių registravimą, nacionalinės oro teršalų apskaitos vykdymą ir ataskaitų teikimą,

neigiamo oro taršos poveikio ekosistemoms stebėseną, aplinkos oro kokybės vertinimą, valdymą ir ataskaitų teikimą.

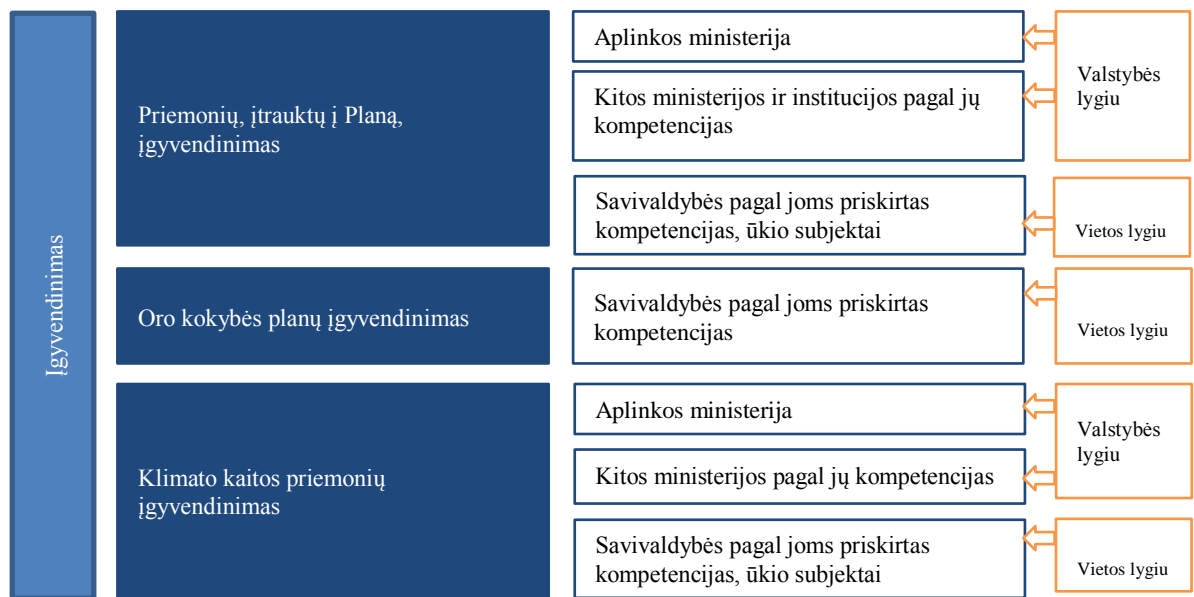
II SKYRIUS PLANE NUMATYTŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS

5. Aplinkos ministerija įgyvendina Plane numatytas jai priemones, kitos ministerijos pagal savo kompetenciją, savivaldybės, ūkio subjektai įgyvendina jiems priskirtas įgyvendinti priemones.

6. Lietuvos Respublikos energetikos ministerija įgyvendina priemones energetikos srityje, kurios netiesiogiai susijusios su oro taršos mažinimu, pavyzdžiui, didinant energijos vartojimo efektyvumą, skatinant atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) naudojimą, skatinant aplinkai palankių technologijų naudojimą pramonėje, modernizuojant šilumos ūkį ir pan.

7. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija įgyvendina priemones, kuriomis kartu siekiama prisidėti prie oro taršos mažinimo transporto sektoriuje, pavyzdžiui, vystant elektra varomų automobilių pakrovimo vietų infrastruktūrą, mažinant iškastinio kuro rėmimą (subsidių forma), investuojant į mažai taršias transporto technologijas ir pan.

8. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija įgyvendina priemones, kuriomis kartu mažinama tarša iš žemės ūkio veiklos, ypač amoniako, pavyzdžiui, skatinant naujų ir inovatyvių pašarų tiekimo ir gyvulių laikymo tvartuose technologijų įgyvendinimą, vykdant informacinę veiklą, iš dalies susijusią ir su oro taršos mažinimo klausimais, skirtą ūkininkams ir kt.

2 paveikslas. Pareigos ir atsakomybės, nustatytos institucijoms įgyvendinančioms priemones oro taršos mažinimo ir oro kokybės valdymo srityje

9. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija prisideda prie oro taršą ir oro kokybės valdymą reguliuojančių teisės aktų kūrimo (kartu su Aplinkos ministerija tvirtina sąrašą teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas, nustato ribines aplinkos oro užterštumo vertes, informavimo apie aplinkos oro užterštumo lygius tvarką), reglamentuoja taršos poveikio sveikatai vertinimą ir jį vertina, atlieka visuomenės informavimą apie taršos neigiamą poveikį sveikatai ir kt.

10. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija įgyvendina priemones, kuriomis siekiama prisidėti prie oro taršos mažinimo pramonės sektoriuje, pavyzdžiui, skatinant efektyvesnę energijos ir žaliavų naudojimą, naujų technologijų kūrimą ir taikymą, kt.

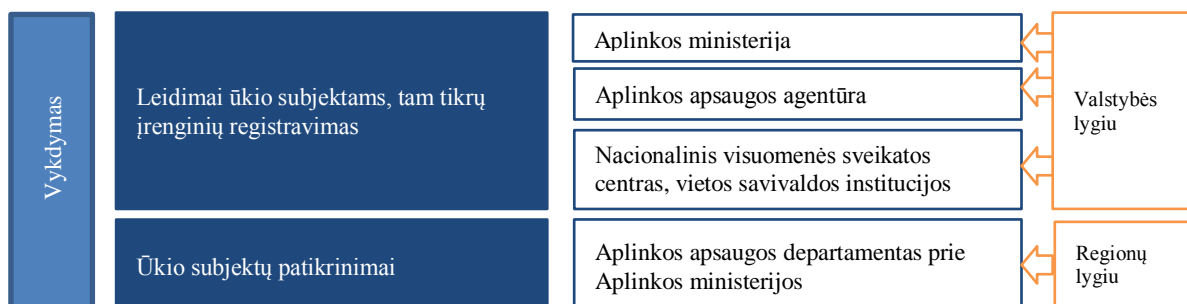
III SKYRIUS PRIEVOLĖS ĮGYVENDINTI PRIEMONES NUSTATYMAS IR KONTROLĖ

11. Plane numatytos priemonės, kuriomis siekiama mažinti taršą įvairiose sektoriuose. Dalis priemonių yra skatinamosios, kurios įgyvendinamos per finansavimo mechanizmus, kita dalis – informuotumo didinimo, reguliuojamojo pobūdžio priemonės.

12. Remiantis Aplinkos oro apsaugos įstatymo 4 straipsnio 3 dalimi ir 7 straipsnio 2 dalimi, savivaldybės savo strateginiuose plėtros planuose ir (ar) strateginiuose veiklos planuose privalo numatyti aplinkos oro kokybės valdymo priemones (minimalias numatytinas priemones nustato Aplinkos ministerija kartu su Sveikatos apsaugos ministerija) ir jas įgyvendinti pagal savo kompetencijas. Aplinkos oro apsaugos įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje savivaldybėms suteikta teisė priimti sprendimus dėl transporto priemonių eismo laikino apribojimo arba uždraudimo tam tikroje savivaldybės teritorijoje. Aplinkos apsaugos įstatymo 6 straipsnio 7 dalyje vietos savivaldos institucijoms nustatyta pareiga dalyvauti ir teikti išvadas bei pasiūlymus planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo procesuose, rengti, tvirtinti ir įgyvendinti savivaldybių aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo programas, schemas ir kitas aplinkos apsaugos priemones, naudoti Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšas, tvirtinti asignavimus aplinkos apsaugai, nustatyti savo teritorijoje griežtesnius už valstybinius normatyvus, suderinus su juos patvirtinusiomis valstybės institucijomis.

13. Remiantis Aplinkos apsaugos įstatymo 19¹, 19² straipsniais, aplinkos ministras tvirtina taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisykles (toliau – TIPK taisyklės, TIPK leidimas), taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisykles (toliau – taršos leidimų taisyklės, taršos leidimas); TIPK leidimus ir taršos leidimus išduoda, keičia ir jų galiojimą panaikina aplinkos ministro įgaliota institucija; TIPK paraiškas derina ir pagal kompetenciją dalyvauja nustatant TIPK leidimo sąlygas Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Nacionalinis visuomenės sveikatos centras); savivaldybių vykdomosioms institucijoms suteikta teisė susipažinti su ūkio subjektų parengtomis paraiškomis TIPK leidimams gauti ir teikti dėl jų pastabas. Remiantis Aplinkos apsaugos įstatymo 19³ straipsniu, aplinkos ministras nustato tame straipsnyje apibrėžtų įrenginių įregistravimo, registracijos duomenų teikimo, tikslinimo ir įrenginių išregistravimo tvarką. Įrenginius įregistruoja, registracijos duomenis tikslina ir išregistruoja aplinkos ministro įgaliota institucija.

14. Remiantis Aplinkos oro apsaugos įstatymo 15 straipsnio 3 dalimi, Aplinkos ministerija nustato stacionarių taršos šaltinių naudotojams leidžiamus išmesti į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių teršalų kiekius pagal naudojamų technologinių įrenginių pajėgumus ir kitas su aplinkos oro taršos reguliavimu susijusias sąlygas.

3 paveikslas. Pareigos ir atsakomybės, nustatytos institucijoms, vykdančioms ūkio subjektų patikrinimus ir leidimų išdavimą oro taršos ir oro kokybės valdymo srityje

15. Pagal TIPK taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-528 „Dėl Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“, Taršos leidimų taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. D1-259 „Dėl Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“, Lakiųjų organinių junginių, susidarantių naudojant organinius tirpiklius tam tikrų veiklos rūšių įrenginiuose, išmetimo ribojimo ir įrenginių registravimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr. 620 „Dėl Lakiųjų organinių junginių, susidarantių naudojant organinius tirpiklius tam tikrų veiklos rūšių įrenginiuose, išmetimo ribojimo ir įrenginių registravimo taisyklių

patvirtinimo“ (toliau – LOJ taisyklės), Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – AAA) yra įgaliota išduoti TIPK ir taršos leidimus, juos pakeisti ir panaikinti jų galiojimą, įregistruoti LOJ taisyklėse apibrėžtus įrenginius, patikslinti jų registracijos duomenis ir įrenginius išregistruoti.

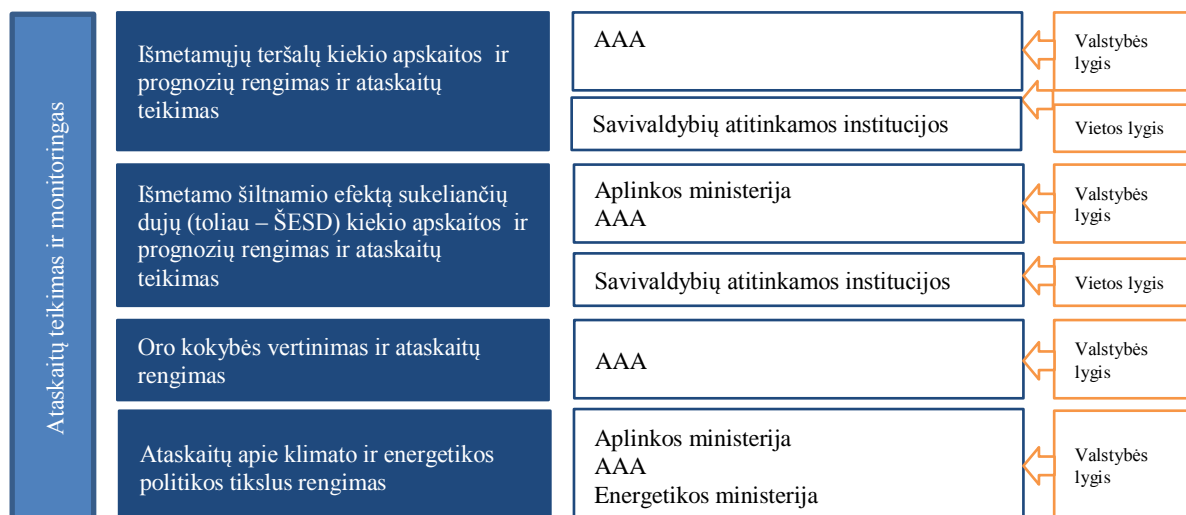
16. TIPK leidimai ir taršos leidimai su juose nustatytais eksploatuojantys organinius tirpiklius naudojančius įrenginius sąlygomis privalomi eksploatuojant TIPK taisyklėse ir taršos leidimų taisyklėse apibrėžtus įrenginius, kurie atitinka tų taisyklių prieduose nustatytus kriterijus; LOJ taisyklėse apibrėžti ir tose taisyklėse nustatytus kriterijus atitinkantys organinius tirpiklius naudojančius įrenginiai, kuriems nereikia gauti TIPK leidimo arba taršos leidimo, turi būti eksploatuojami tik juos įregistravus ir laikantis registracijos duomenis atitinkančių sąlygų. Leidimų sąlygų laikymosi kontrolę, išskyrus triukšmo ir kvapų sklidimo kontrolę, įregistruotų organinius tirpiklius naudojančių įrenginių eksploatavimo sąlygų laikymosi kontrolę vykdo Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos (toliau – AAD) (iki 2018 m. liepos 1 d. šias funkcijas vykdė 8 Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai).

IV SKYRIUS MONITORINGAS IR ATASKAITŲ TEIKIMAS

17. Siekiant įvertinti padarytą pažangą įgyvendinant oro taršos mažinimo tikslus ir Plane numatytų priemonių pakankamumą mažinimo tikslams pasiekti ir nustatytais terminais atnaujinti Planą, būtina vykdyti valstybinį aplinkos monitoringą, t. y. vykdyti išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio apskaitą ir išmetamo teršalų kiekio prognozavimus, aplinkos oro kokybės ir oro taršos poveikio ekosistemoms monitoringą. Būtina vykdyti reguliarių oro taršos poveikio sveikatai vertinimą, rinkti, kaupti ir sisteminti kitus duomenis, reikalingus plano įgyvendinimo priemonių vykdymo efektyvumui pagrįsti.

18. Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo (toliau – Aplinkos monitoringo įstatymas) 7 straipsnį, Aplinkos ministerija organizuoja valstybinį aplinkos monitoringą. Aplinkos monitoringas apima sistemingą gamtinės aplinkos bei jos elementų (įskaitant aplinkos oro) būklės kitimo ir antropogeninio poveikio stebėjimą, vertinimą ir prognozę. Aplinkos monitoringą vykdo pagal Valstybinę aplinkos monitoringo programą Aplinkos ministerija ir jos įgaliotos institucijos, Žemės ūkio ministerija ar jos įgaliotos institucijos, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba ir kitos valstybės institucijos.

19. Pagal Aplinkos oro apsaugos įstatymo 5 straipsnio 3 dalį, Aplinkos ministerija ar jos įgaliota institucija kartu su suinteresuotomis institucijomis visoje šalies teritorijoje organizuoja oro kokybės rodiklių matavimus ir kitus tyrimus, reikalingus aplinkos oro kokybei įvertinti, nustato minimalų matavimų skaičių, leidžiantį gauti informaciją, reikalingą aplinkos oro būklei įvertinti, aplinkos oro kokybės vertinimo tvarką.

4 paveikslas. Pareigos ir atsakomybės, nustatytos institucijoms, vykdančioms monitoringą ir rengiančioms ataskaitas oro taršos ir oro kokybės srityje

20. Minėtų įstatymų įgyvendinamaisiais aplinkos ministro patvirtintais įsakymais AAA yra įgaliota vertinti aplinkos oro kokybę ir vykdyti nacionalinę išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio apskaitą, nacionalinę išmetamo ŠESD kiekio apskaitą bei prognozuoti numatomą išmesti jų kiekį, t. y. vykdyti valstybinį aplinkos monitoringą, teikti ataskaitas Europos Komisijai, susijusių konvencijų sekretoriatams, Pasaulinei sveikatos organizacijai (per Europos aplinkos agentūrą), Eurostat, informuoti visuomenę.

21. Pagal Aplinkos monitoringo įstatymo 8 straipsnį, vietos lygiu aplinkos monitoringą organizuoja ir vykdo savivaldybių atitinkamos institucijos. Pagal Aplinkos monitoringo įstatymo 4 straipsnio 4 dalį, informaciją apie aplinkos orą savivaldybių lygiu renka savivaldybės.

22. Aplinkos monitoringo įstatymo 9 straipsnis reglamentuoja ūkio subjektų aplinkos monitoringo vykdymą siekiant nustatyti ūkio subjektų taršos šaltinių išmetamų teršalų kiekį ir ūkinės veiklos poveikį gamtinei aplinkai, užtikrinti jų sukeltos taršos ar kito neigiamo poveikio mažinimą. Ūkio subjektai aplinkos monitoringą vykdo vadovaudamiesi Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatais, kuriuos rengia ir tvirtina Aplinkos ministerija. Pagal Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. D1-546 „Dėl Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatų patvirtinimo“, aplinkos oro apsaugos srityje turi būti vykdomas: ūkio subjektų technologinių procesų monitoringas, ūkio subjektų taršos šaltinių išmetamų teršalų monitoringas, ūkio subjektų poveikio aplinkos kokybei (poveikio aplinkai) monitoringas. Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatuose apibrėžta, kokie ūkio subjektai turi vykdyti tam tikros rūšies aplinkos monitoringą.

V SKYRIUS KOORDINAVIMAS

23. Oro taršos ir oro kokybės vertinimo ir valdymo srityje formuojant politiką ir ją įgyvendinant koordinavimo funkcija valstybės lygiu priskirta Aplinkos ministerijai. Aplinkos ministerija koordinuoja Plano rengimą, jo įgyvendinimą, prievolių įgyvendinti priemones nustatymą, ataskaitų apie Plano įgyvendinimo pažangą teikimą, Plano peržiūrą ir atnaujinimą. Aplinkos ministerija inicijuoja priežiūros komiteto, kuris yra atsakingas už Plano rengimo priežiūrą, sudarymą, įtraukiant įvairias suinteresuotas šalis: ministerijas pagal jų kompetencijas, savivaldos atstovus, verslo sektoriaus atstovus; organizuoja priežiūros komiteto susitikimus, koordinuoja diskusijas, pastabų aptarimą, informacijos apie Plano rengimo eigą sklaidą.

24. Oro taršos ir oro kokybės valdymas yra sudėtingas ir integruojantis įvairias institucijas. Siekiant įgyvendinti strateginiuose dokumentuose numatytus tikslus ir priemones, būtinas įvairaus lygio (valstybės, savivaldos ir ūkio subjektų) subjektų bendradarbiavimas ir uždavinių efektyvus paskirstymas tiek teisės aktuose, tiek juos įgyvendinant. Įvairių institucijų, savivaldybių ir net atitinkamų veiklos sričių ūkio subjektų įtraukimas, priskiriant jiems tam tikras atsakomybes, leidžia užtikrinti, kad būtų tinkamai įgyvendinami valstybei keliami tikslai ir kartu atsižvelgiama į suinteresuotų grupių, įskaitant visuomenės, poreikius aplinkos oro apsaugos kontekste. Visų pagal kompetencijas suinteresuotų šalių įtraukimas į valdymą leidžia tiksliau ir išsamiau išnagrinėti oro taršos mažinimo ir oro kokybės valdymo poreikius ir parengti įgyvendintinų priemonių rinkinį.
